

ПІДГОТОВКА БАКАЛАВРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗДО

PREPARATION OF BACHELORS OF PRESCHOOL EDUCATION FOR ARTISTIC AND CREATIVE ACTIVITY IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Актуальним питанням для дошкільної освіти є підготовки фахівців спеціальності 012 «Дошкільна освіта» до здійснення освітньої роботи з художньо-творчого напрямку. Вивчено сучасні наукові праці, що висвітлюють питання підготовки майбутніх педагогів за означеною проблематикою. З'ясовано, що набуття фахових компетентностей має відбуватися не лише через збагачення знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти, а й через підвищення власної культури. Розширення знань про сучасні види мистецтва дають змогу поглибити уявлення студентів про техніку виконання виробів, ефективні прийоми роботи, формують художньо-естетичний смак, мотивують до художньо-творчої діяльності з дітьми раннього й дошкільного віку. Актуальним питанням залишається пошук ефективних підходів, засобів і форм роботи, що сприяють процесу становлення та вивіщення особистості сучасного педагога. У статті висвітлено досвід подання навчального матеріалу з художньо-творчого напрямку під час вивчення дисципліни «Мистецьке рукоділля». Визначено основні механізми підвищення якості фахової підготовки в процесі оволодіння змістовим компонентом курсу. Розглянуто мету, завдання, компетентності й результати, що формуються під час опанування дисципліною. Подано теми змістових модулів курсу «Мистецьке рукоділля», описано логіку їх подачі. Кожен змістовий модуль має свої основні акценти, що допомагають поетапно розкрити особливості художньо-творчої та предметно-перетворювальної діяльності з дітьми дошкільного віку. Наведено приклади практичних занять, самостійної й модульних контрольних робіт. Висвітлено критерії якісного контролю виконання практичних завдань. Значна увага приділяється модульним контрольним роботам, оскільки вони мають творчий характер і потребують оцінки.

Ключові слова: навчання, розвиток, пізнавальна діяльність, художньо-творча діяльність, самостійна пошукова діяльність, фахова компетентність, дизайн.

ніть, самостійна пошукова діяльність, фахова компетентність, дизайн.

An urgent issue for preschool education is the training of specialists in the specialty 012 "Preschool Education" to carry out educational work in the field of art and creativity. Modern scientific works that cover the issues of training future teachers on these issues have been studied. It was found that the acquisition of professional competencies should take place not only through the enrichment of knowledge, skills and abilities of students from higher educational institutions, but also through the improvement of their own culture. Expansion of knowledge about modern arts allows deepening students' understanding of the technique of making products, effective methods of work, form artistic and aesthetic taste, motivate to artistic and creative activities with children of early and preschool age. The search for effective approaches, means and forms of work that contribute to the formation and improvement of the personality of a modern teacher remains an urgent issue. The article highlights the experience of presenting educational material in the field of art and creativity during the study of the discipline Artistic Needlework. The main mechanisms for improving the quality of professional training in the process of mastering the content component of the course are identified. The purpose, tasks, competencies and results formed during mastering the discipline are considered. The topics of the content modules of the course Artistic Needlework are given; the logic of their presentation is described. Each content module has its main accents, which help to gradually reveal the features of artistic and creative, subject and transforming activities with preschool children. Examples of practical classes, independent work and modular tests are given. The criteria of quality control of practical tasks are highlighted. Much attention is paid to modular tests, as they are creative and need evaluation.

Key words: training, development, cognitive activity, artistic and creative activity, independent search activity, professional competence, design.

УДК 378.22:[373.2.016:689]:005.336.2
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/28.32>

Літченко О.Д.,
канд. пед. наук,
старший викладач кафедри
дошкільної освіти
Педагогічного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Гарашенко Л.В.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Сучасна система освіти в Україні модернізується відповідно до запитів суспільства та нової державної політики. Зміни торкаються всіх освітніх ланок, від закладу дошкільної освіти до вищої школи, що вимагає постійного вдосконалення та оновлення системи підготовки фахівців.

Серед важливих напрямів освітньої роботи з дітьми раннього й дошкільного віку є розвиток дітей у художньо-творчій діяльності в закладі дошкільної освіти. Науково доведено, що діти на цьому етапі дитинства надзвичайно допитливі, оскільки бажання пізнавати навколишній світ є базовою природною потребою кожної особистості, а накопичений дитиною досвід і знання

необхідною передумовою для майбутньої творчої діяльності. Загальновідомо, що мислення дітей дошкільного віку незаангажоване та вільне від стереотипів, притаманних мисленню дорослих людей. Тому організація й забезпечення умов розвитку дітей дошкільного віку в художній діяльності – важливе завдання, що стоїть перед вихователями. Закономірно, що розвивати природні здібності дітей може лише підготовлений кваліфікований педагог з достатнім обсягом знань з психології й педагогіки, сформованими практичними навичками образотворчої діяльності, який володіє технологіями роботи з художньої праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування професійної компетент-

ності вихователів дітей дошкільного віку присвятили дослідження Л. Артемова, Г. Беленька, О. Богиніч, Н. Гавриш, І. Дичківська, К. Крутій, Т. Поніманська. Окремі аспекти підготовки фахівців у галузі дошкільної освіти висвітлено в дослідженнях Г. Беленької, О. Коваленко, Л. Козак, Н. Лисенко, О. Половіної та ін. Формування художніх і конструкторських умінь у студентів було предметом дослідження Г. Борин, Н. Голоти [1; 2]. Організацію роботи зі студентами спеціальності «Дошкільна освіта» на заняттях із дисципліни «Художня праця та основи дизайну» висвітлено в працях С. Матвієнко. На основі аналізу проведення лабораторних занять учена дійшла висновку, що під час планування та проведення навчальних занять з дисципліни необхідно враховувати специфіку й методику проведення занять з художньої праці у ЗДО і ґрунтуватися на використанні широкого кола новітніх художніх технік, матеріалів, творчих ідей [3].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Важливим складником професійної компетентності вихователя дітей дошкільного віку є наявність глибоких, достовірних знань і вмінь у різноманітних галузях пізнання. Тому сучасні науковці акцентують увагу на важливості пошуку засобів, що забезпечують процес становлення особистості педагога, який би відповідав потребам сучасного суспільства та був взірцем гуманістичних цінностей, духовно-моральних якостей, високої педагогічної культури, був здатним продукувати інноваційні процеси в теорії і практиці дошкільної освіти. Питання оптимального структурування змісту навчального матеріалу й організації освітнього процесу в умовах динамічних змін у вищій освіті залишається актуальним і потребує аналізу наявного досвіду.

Мета статті – розкрити змістово-логічні блоки програми навчальної дисципліни з підготовки фахівців дошкільної освіти до художньо-творчої діяльності в ЗДО.

Виклад основного матеріалу. Навчальна дисципліна «Мистецьке рукоділля» є складником фахової підготовки фахівців відповідно до освітньо-професійної програми 012 «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня. Вона спрямована на формування загальних і професійних компетентностей із художньо-творчого напрямку.

Метою вивчення курсу «Мистецьке рукоділля» є підготовка бакалаврів дошкільної освіти, забезпечення в майбутніх вихователів комплексу знань і професійних умінь, які дають можливість організувати формування в дітей дошкільного віку художньо-продуктивної та предметно-перетворювальної компетентності. Основні завдання навчальної дисципліни: вивчення теоретичних і дидактичних засад художньої праці дітей дошкільного віку в ЗДО; формування теоретичних знань з питань

організації дитячої художньої праці, комплексу практичних умінь роботи в різних техніках, спрямованих на формування предметно-перетворювальної та художньо-продуктивної компетентності дітей дошкільного віку; оволодіння студентами педагогічними формами освітньої взаємодії, ефективними методами навчання, виховання, розвитку дітей дошкільного та раннього віку; розвиток професійної компетентності майбутніх вихователів.

Серед основних фахових компетентностей, що формуються в майбутніх вихователів у процесі опанування навчальної дисципліни, виокремлюємо здатність до розвитку в дітей раннього й дошкільного віку креативності як базової якості особистості; навичок безпечної поведінки та діяльності в побуті під час мистецької діяльності; естетичного ставлення до власної художньої творчості. Складниками фахових компетентностей є здатність до формування в дітей раннього й дошкільного віку уявлень про різні види мистецтва та засоби художньої виразності; здатність до організації художньо-продуктивної діяльності дітей раннього й дошкільного віку.

У результаті опанування навчальної дисципліни майбутні вихователі оволодіють уміннями, необхідними для реалізації освітньої лінії «Дитина у світі культури» БКДО та чинних програм щодо формування художньо-продуктивної і предметно-перетворювальної діяльності; технологіями організації розвивального середовища в групах раннього й дошкільного віку; упровадження інноваційних педагогічних технологій щодо організації художньо-практичної компетентності в освітньому процесі ЗДО; планування освітнього процесу, зокрема розроблення планування й конспектів різних форм художньо-продуктивної діяльності дітей раннього та дошкільного віку.

Програма дисципліни «Мистецьке рукоділля» включає чотири змістові модулі. Ураховано, що дисципліна починає вивчатися на першому курсі, коли студентами ще не опановані навчальні дисципліни з дошкільної педагогіки й дитячої психології в повному обсязі. Тому доцільно під час лекційних і практичних занять пропонувати студентам матеріали інтегрованого характеру. Вони допомагають реалізувати засвоєні знання з інших дисциплін і здобути новий практичний досвід щодо організаційно-змістової роботи з дітьми в ЗДО.

У змістовому модулі 1 «Сучасні технології художньої праці дітей дошкільного віку» подано вступні лекції з дисципліни «Мистецьке рукоділля», розкрито значення художньої праці для розвитку дітей раннього й дошкільного віку, здійснено огляд класичних і сучасних технологій художньої праці. Переконані, що здобуті ручні навички роботи з різними матеріалами важливі не лише для організації освітньої діяльності з дітьми, а й для забезпечення індивідуального підходу шляхом створення

елементів розвивального середовища, дидактичних матеріалів для занять і розваг у ЗДО.

У змістовому модулі першими подаються теми, пов'язані з роботою з папером. На нашу думку, вони є найбільш вдалим для початку вивчення курсу, включають ознайомлення з основами дизайну та охоплюють значну кількість художніх прийомів, що будуть відпрацьовуватися в роботі з іншими матеріалами впродовж вивчення курсу. Під час практичних занять на основі вивченого теоретичного матеріалу опановуються технологічні прийоми обробки паперу, розглядаються методичні основи ознайомлення дітей дошкільного віку з властивостями паперу, вивчається методика роботи з дітьми й техніка виготовлення паперових виробів у техніці оригамі, квілінг, кусадама, витинанка тощо.

У модулі 2 «Технології роботи з тканиною для дітей дошкільного віку» охоплено теми, що ґрунтуються на новітніх художніх техніках роботи з фетром, шерстю, тканинами, нитками. Основна увага приділяється особливостям використання різних технік, прийомів роботи в художньо-творчій діяльності з дітьми дошкільного віку.

Під час практичних занять у студентів формується комплекс методичних знань і фахових умінь, що забезпечують можливість організувати з дітьми дошкільного віку художню працю, а також розширюються знання про різні види мистецтва. Це є важливим засобом формування педагога як представника певної культури, а також формування умінь творчо й оперативно реалізовувати знання та навички в професійній діяльності.

Наприклад, під час практичного заняття з теми «Виготовлення виробів з тканини технікою «ізонитка» з дітьми дошкільного віку» розглядається стринг-арт як вид декоративного мистецтва, його історія, техніка виготовлення виробу. Відпрацьовується доступний дітям дошкільного віку спрощений вид стринг-арту – техніка «ізонитка» Розглядаються особливості її використання, методика заповнення різних форм, студенти вдосконалюють практичні навички з виготовлення поробок, відповідно до методичних рекомендацій, що можуть бути виготовлені в різних вікових групах.

Технологіям конструювання та моделювання з різних матеріалів присвячений 3 змістовий модуль. Під час навчальних занять розглядаються мето-

дичні основи роботи з природним і залишковим матеріалом, особливості роботи з глиною, пластичними матеріалами, солоним тістом. Акцентовується увага на основних підходах до організації художньо-творчої діяльності дітей дошкільного віку впродовж дня, керівництва гуртковою роботою, забезпечення самостійної художньої діяльності. Особлива увага приділяється методичним аспектам організації різних форм спільної діяльності дітей, значенню колективної роботи дітей у різних вікових групах, а також розвитку культури праці.

Підготовка майбутніх вихователів до художньо-творчої діяльності має особливості, оскільки вони традиційно не лише займаються освітньою роботою з дітьми дошкільного віку, а й створюють естетичний розвивальний простір у ЗДО. Вихователі займаються оформленням групових кімнат, беруть участь у святковому прикрашанні залу, виготовляють атрибути для різних самоцінних видів дитячої діяльності (ігрової, художньо-мовленнєвої, театралізованої діяльності), нетрадиційний фізкультурний інвентар, дидактичні ігри, посібники, аксесуари тощо. Цілком закономірно, що змістовий модуль 4 присвячений дизайну та технологіям декорування освітнього простору в ЗДО. Він охоплює такі теми: дизайн приміщення та ділянки ЗДО із залишкового матеріалу; дизайн і декорування вікової групи до святкових подій; конструювання нестандартного обладнання для занять з дітьми раннього та дошкільного віку; виготовлення елементів костюмів із залишкового матеріалу з дітьми старшого дошкільного віку тощо. Вивчення цих тем дає студентам змогу глибше ознайомитися з основами дизайну: проектувати естетичний освітній простір у закладі дошкільної освіти та продовжувати вдосконалення практичних умінь і навичок виготовлення й художнього оформлення виробів.

Зважаючи на специфіку дисципліни, для виконання завдань практичних занять необхідна підготовка матеріалів, інструментів тощо. З метою підвищення рівня опанування навчальним матеріалом студентам пропонується до виконання самостійна робота. Вона має уніфіковану форму й полягає в підготовці до практичних занять та оформлення його результатів у педагогічне портфоліо. Робота для самостійного опрацювання включає завдання пошукового і творчого характеру.

Таблиця 1

Самостійна робота з дисципліни «Мистецьке рукоділля»

Завдання		Критерії оцінювання	Бали
1	Підготовка матеріалів до практичного заняття	відповідність санітарно-гігієнічним вимогам	1
		дидактичним вимогам	1
2	Оформлення результатів опрацювання теми у вигляді технологічних карт, інструкцій виготовлення виробу з розгорткою, розробка фрагменту художньо-творчої діяльності з дітьми дошкільного віку	відповідність вимогам програми, віку дітей; методична грамотність виконання виробу	1
		дотримання технології виготовлення виробу	1
		естетичний вигляд виробу	1
Усього			5

Після логічного завершення тематичного блоку дисципліни здійснюється модульний контроль, що враховується при виставленні підсумкової оцінки. Зважаючи на специфіку цієї дисципліни, контрольні роботи мають пошуковий і творчий характер. Вони дають змогу виявити рівень засвоєння теоретичних аспектів художньої праці та здобутих практичних навичок. Наприклад, завданням МКР № 3 є виготовлення дидактичної гри для сенсорного розвитку дітей раннього або молодшого дошкільного віку.

№	Критерії оцінювання МКР № 3	Бали
1	Відповідність вимогам програми, віку дітей	5
2	Методична грамотність виконання виробу	5
3	Дотримання технології виготовлення виробу	10
4	Естетичний вигляд виробу	5
Усього		25

Завдання мають на меті стимулювати інтелектуальний розвиток студентів, критичне мислення, навички доцільно застосовувати сучасні техніки художньої праці. Для організації контролю поєднують індивідуальні й колективні форми роботи. Наприклад, МКР № 5: підгруповий проєкт «Мультфільм для дітей дошкільного віку».

Висновки. Важливим складником фахової підготовки майбутніх вихователів є опанування теоретичними і практичними аспектами художньо-творчої діяльності. Організація освітнього процесу під час вивчення курсу «Мистецьке рукоділля» спрямована на інтелектуальний і творчий розвиток

№	Критерії оцінювання МКР	Бали
1	Наявність цікавого сценарію мультфільму (відповідно до віку дітей і педагогічної доцільності)	5
2	Організація простору (дизайн відповідно до теми відеоролика, естетика простору)	7
3	Персонажі мультфільму (естетика вигляду, графічна правильність, дотримання пропорцій)	8
4	Монтаж відеофрагменту, презентація	5
Усього		25

студентів, передбачає цілеспрямоване, науково обґрунтоване конструювання змісту навчання, його дидактичного забезпечення, форм контролю й методів стимулювання творчої діяльності. Перспективним є подальше дослідження сучасних педагогічних технологій художньої-праці, що забезпечить отримання якісних результатів засвоєння студентами навчального матеріалу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Борин Г.В. Розвиток творчого потенціалу особистості в процесі професійної підготовки студента до керівництва художньою працею дітей дошкільного віку. *Вісник Прикарпатського національного університету. Серія «Педагогіка»*. Івано-Франківськ, 2010. Вип. XXXVIII. С. 83–87.
2. Голота Н.М. Формування художніх і конструктивних умінь у майбутніх вихователів дошкільних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01. Київ, 2000. 22 с.
3. Матвієнко С.І. Художня праця та основи дизайну : навчальний посібник. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 201 с.